

EDUCACIÓ INCLUSIVA

El Departament d'Ensenyament està a punt de treure el **Decret de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu**.

Feia més d'un any i mig que USTEC-STEs en demanava l'esborrany al Departament per poder-lo analitzar i fer-hi les aportacions i esmenes que considerés necessàries, després d'haver-lo debatut amb els centres educatius ordinaris i d'educació especial. Ens consta que l'havia facilitat a altres entitats i organitzacions. L'Administració només ens l'ha fet arribar en el tram final de la seva discussió, cosa que no ens ha permès intervenir com caldria en la política educativa relacionada amb la inclusiva de tot l'alumnat i dels i les professionals del centre.

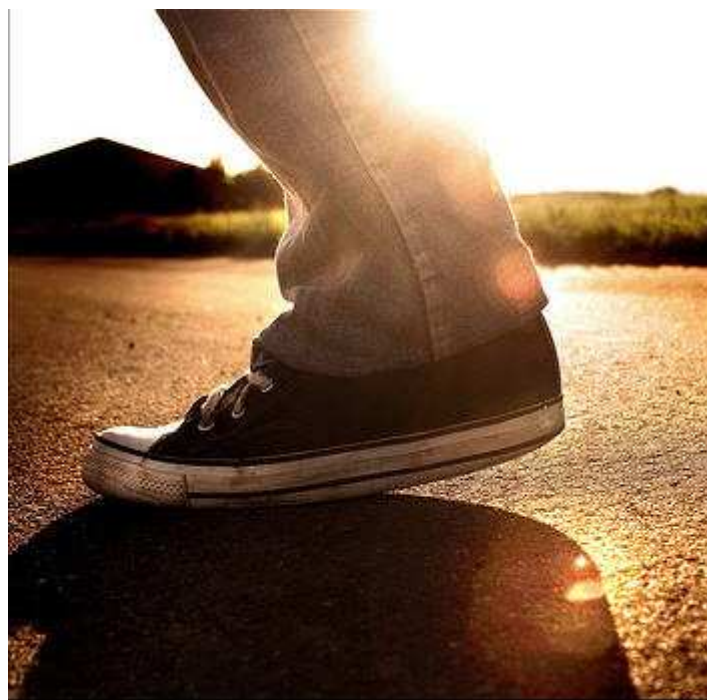
El decret es basa en la **LEC** (Llei d'educació 12/2009, de 10 de juliol), en les directrius d'organismes com la Convenció de les Nacions Unides sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat (2006), l'OCDE (2007), la UNESCO (2009 i 2015), l'Agència Europea per a les Necessitats Especials i l'Educació Inclusiva (2011), i en els avenços tecnològics i científics de les neurociències i la psicologia. Pel que fa a les polítiques educatives i d'inclusió dels diferents organismes internacionals, cal recordar només que els informes PISA parteixen de les directrius de l'OCDE i del Banc Mundial, organismes que no es caracteritzen per tenir en compte les necessitats de l'alumnat amb NEE.

Aquest decret palesa també els vincles ideològics amb els postulats de l'**Ara és Demà** com a "arquitectura" que ja està construint l'ensenyament de la nova República Catalana.

Els avenços en tecnologia educativa i sanitària, en neurociència i en psicologia en què, com ja hem dit, també es basa aquest decret, no han tingut en compte les bones pràctiques dutes a terme fins ara pels i les professionals de l'educació, així com estudis avalats pel mateix Departament, com ara l'estudi sobre el TDAH que, per ordre del Parlament, l'Observatori de Salut Mental de Catalunya (OSAMCAT) va fer l'any 2010, mentre que s'ha implantat als centres educatius la cultura dels protocols clínics.

El Decret esmenta la cohesió social com un dels pilars del sistema educatiu català, quan la mateixa LEC va consagrar la doble xarxa público-concertada com a Servei Educatiu únic, amb la qual cosa aprofundia en la segregació i la desigualtat entre els nens i nenes d'aquest país.

També especifica que l'alumnat amb NEE té dret a l'escolarització a l'escola ordinària i, amb restriccions, l'Escola d'Educació Especial, amb què menysté aquesta última, que ha estat i continua sent l'escola inclusiva per excel·lència.

En el Consell Escolar de Catalunya, USTEC-STEs ha presentat una **ESMENA A LA TOTALITAT** a aquest decret perquè:

- S'hi unifica l'ensenyament públic i el concertat, de manera que els recursos econòmics destinats als concerts, sumats als avantatges promesos als nous concerts, si es fessin efectius, minvaran el pressupost que seria necessari per a una educació pública inclusiva de qualitat i amb garanties d'èxit.
- No aprofundeix en el desplegament de la coeducació, ni es preocupa de la diversitat afectiva.
- No es té en consideració el claustre. Sense la decisió dels i les professionals del centre no es pot tirar endavant un treball inclusiu ben fet.
- L'avaluació "punitiva" al centre i als i les professionals de l'ensenyament, les competències, els tests PISA, etc. no faciliten gens la dedicació d'aquests professionals a l'alumnat amb NEE ni és el millor model d'educació inclusiva.
- No es parla de reduir dràsticament les ràtios per satisfer les necessitats de la inclusiva. Els i les professionals de l'ensenyament demanen entre 12-15 alumnes per grup.
- No es contempla la reducció de l'horari lectiu de l'alumnat, que si és excessiu per a tots els nens i nenes, encara ho és molt més per a l'alumnat amb NEE.
- No es parla d'adequar la dotació de professionals de l'ensenyament (docents, laborals i serveis educatius) a les necessitats de la inclusió. Els equips educatius demanen un mínim de dos professionals per aula ordinària, amb els suports educatius adequats.

- Es proposa el treball en xarxa com si fos una metodologia innovadora, però no es destinen hores lectives per a la seva coordinació, ja sigui per a les xarxes internes, per a la Coordinació d'Atenció a la Diversitat (CAD) o per al treball amb els professionals de Salut, Benestar Social (actualment Treball, Afers Socials i Famílies), Justícia i altres. Actualment els centres ja estan treballant en xarxa i suporten el sobre esforç que aquesta tasca suposa.

Si en fem una lectura més aprofundida dels apartats més significatius, observem que:

FORMACIÓ

- No es concreta la formació inicial (a la Universitat), específica i continuada, facilitada pel Departament a través dels Serveis Territorials i efectuada dins de l'horari laboral, de manera que es puguin obrir debats i reflexions o parlar de cada alumne/a amb una mirada compartida, per acordar les millors actuacions que calgui efectuar.

- La formació es farà, només una vegada, a tres persones del claustre, que tenen el compromís de compartir-la. Qui són les persones formadores? Pertanyen a les associacions, a les entitats que han col·laborat en la confecció del Decret o han influït en el seu esperit? Pertanyen als SSEE?, als CSMIJs, CSMAs, CDIAPs...? El Departament no hi dona cap resposta.

- A formació es destinen 15h, una quantitat d'hores poc rellevant a l'hora de fer currículum personal.

- Pel que fa a la formació continuada, se l'ha de pagar cadascú; a més, s'esgota en si mateixa perquè no pressuposa ni supervisions ni tots aquells mecanismes impulsors de nova formació.

- La formació *on line*, a més d'haver de fer-se en hores que haurien d'estar dedicades a la vida familiar i personal, reforça la solitud dels i les professionals de l'ensenyament, en la mesura que no poden compartir presencialment les seves experiències en relació amb el que estan estudiant.

MATERIALS

- No es parla de facilitar materials adequats a disposició dels centres públics a través dels serveis educatius i/o dels mecanismes propis de cada centre, amb pressupost a càrrec del Departament, sinó que cada centre s'espavili i que els comparteixin entre tota la xarxa pública i concertada.

No s'ha partit ni es fa esment a les bones pràctiques inclusives que ja duen a terme cada dia els i les professionals dels centres; són els grans absents del Decret.

MEDICALITZACIÓ DE L'ALUMNAT

Els i les professionals de l'ensenyament no som sanitaris i, per tant, no tenim les competències legals per a administrar medicaments.

L'autorització de les famílies o tutories legals no protegeix davant d'una denúncia. A més, els serveis jurídics del Departament no es presenten com a part ni ens defensen en cas de denúncia. Per això no volem que, tal com proposa el Decret, se'ns imparteixin cursos sobre malalties greus, sinó que es destini personal sanitari als centres.

L'ALUMNAT AMB NEE

- És imprescindible una mirada i una escolta compartida entre tots els professionals sobre cada alumne/a, però des del tractament de cada un/a en particular. En el decret, els nens i nenes no reben tracte de subjecte, sinó que hi apareixen com l'objecte sobre el qual es decideix la intervenció psicopedagògica. Cal la sensibilització dels i les professionals per fer estudis acurats cas per cas. Aquest tipus d'intervenció curiosa és molt més llarga i cara que integrar els diagnòstics del DSM-V al si dels centres escolars. A tall d'exemple, veiem que en la «Memòria d'avaluació de l'impacte» ja s'hi especifica quin nombre d'alumnat amb dèficit intel·lectual lleu o moderat passarà des de l'escola especial a l'ordinària el curs vinent. Caldria considerar per què i quan van incorporar-se a l'escola especial, si ja provenien de l'ordinària i com s'hi van sentir, com van viure ells i les seves famílies el canvi, si a l'escola d'educació especial se senten ben acollits i si són feliços, en lloc de tenir només en compte les proves o els tests que indiquen el seu coeficient intel·lectual. Aquesta Memòria s'haurà de redefinir al cap de quatre anys de la seva aplicació.

- No es parla de l'alumnat hospitalitzat, de l'assistència domiciliària, de les aules dels Hospitals de Dia. USTEC·STEs demana que no desapareguin i que siguin dotades dels recursos humans i material necessaris.

SERVEIS EDUCATIUS

- No existeix cap decret que reguli les funcions dels serveis educatius; contradictòriament, moltes de les actuacions que es volen implementar, hi recauen. El Departament ha dit que l'elaborarà.

- A més dels serveis del Departament (EAP, CPR, CREDA, CREDAV i CdA), s'hi inclouen el CRETIC, substituït del SEETDIC, i també el CESIRE, per a la innovació i la recerca educativa. I els CEEPSIR, que estaran constituïts pel personal de les escoles d'educació especial públiques o concertades. Es regularan durant els propers quatre anys. El Decret no especifica si només assessoraran o si treballaran amb l'alumnat amb NEE dins de l'escola ordinària, però se'ns diu que, com que hi haurà menys nens i per tant sobraran treballadores, aquestes passaran a fer els assessoraments als centres ordinaris. De moment ja hi ha 7 centres concertats i 4 de públics que fan assessorament.

En relació amb el 0-3, USTEC·STEs demana que l'EAP treballi directament dins de les llars d'infants.

- Se'ns diu que puntualment ja hi fan intervencions i que les incrementaran a P-2 per tal de facilitar l'entrada a l'escola infantil. La demanda d'USTEC·STEs no ha estat recollida en la seva totalitat.

- Pel que fa als recursos dins dels centres educatius, les USEE es reconverteixen en SIEI (suports intensius a l'escolarització inclusiva). USTEC·STEs ha preguntat quina mena de suports seran, ja que es passa d'unitat a suport; el Departament no ho ha aclarit. L'apartat sobre el SIEI (antiga USEE) a la «Memòria d'avaluació de l'impacte» no concreta tampoc el nombre d'alumnat per suport, ni, en cas que continuï sent com una USEE, com serà l'acompanyament dins de l'aula ordinària, perquè fins ara la dotació de plantilla és absolutament insuficient. A primària es proposa només un/a docent i un/educador/a d'educació especial i a secundària, un/a docent i mig i un educador/a d'educació especial.

• Apareix un recurs nou, les AIS (aules integrals de suport), possiblement inspirades en les actuals UME (unitats medico-educatives) per a l'ensenyament públic; tanmateix, no se sap de quina manera hi intervindran els CDIAPs, CSMIJs, CSMAs -si s'intervé amb alumnat de postobligatòria i CFAs-, on s'ubicaran, si els professionals de Salut hi treballaran a temps complet...

• Tampoc no queda clar en aquesta memòria que l'AIS no substitueixi l'aula educativa dels Hospitals de Dia, tot i que el Departament assegura que no serà així. Especifica que cada AIS tindria 4 grups i hi haurà un màxim de quatre unitats per centre. Per tant, hi haurà un màxim de 16 alumnes per AIS, distribuïts en grups de quatre. També n'especifica la plantilla: 1 docent per grup, 1 TIS i un educador/a d'educació especial per cada dos grups. És a dir, un/a mestre/a o orientador/a, mig educador/a d'educació especial i mig TIS per grup. També contempla que hi intervindran especialistes de Salut, en coordinació interdepartamental, però no explicita ni quins especialistes (si seran d'infermeria o professionals en psicologia), ni els criteris i condicions en què estaran dins dels centres escolars. Així doncs, la plantilla és insuficient.

• Professionals de suport educatiu. La plantilla del personal de suport ha de ser la necessària per a cada centre. A la demanda que han de pertànyer al Departament, ja que actualment molts són personal extern, com ara els vetlladors/es, el Departament no hi va donar cap resposta. Aquests professionals són els que més hores d'atenció directa fan amb alumnat amb NEE.

• Avaluació psicopedagògica. La realitza l'EAP, però a diferència del document «Aprendre junts per viure junts», on es deia que «s'han d'actualitzar periòdicament... i especialment quan hi hagi demanda o necessitat», en el Decret no queda clar si es farà una avaluació formativa al llarg de l'etapa per anar ajustant els suports.

• L'avaluació psicopedagògica de cada cas, estudiant la seva particularitat i amb criteris clars i objectius, ja s'havia efectuat en el cas dels nens i nenes que havien passat de l'escola ordinària a l'especial; ara no hi ha cap motiu per a tornar a fer-ne una altra que desfaci el camí, ja que així es desprestigia el treball dels i les professionals dels serveis educatius; el que sí que cal fer de manera dinàmica és l'ajustament dels suports. A més, els centres ordinaris no disposen de les sortides socialment i laboralment inclusives com els centres d'educació especial, que contempen la continuïtat a la vida adulta.

FORMACIÓ PROFESSIONAL

• Pel que fa a la Formació Professional, en el Decret no es parla de l'alumnat que està fora del sistema, d'aquells a qui ni els deixen estudiar ni els deixen treballar.

• Per a l'alumnat amb disminució intel·lectual lleu o moderada entre 16 i 20 anys, es contempen programes de formació professional inicial i/o ensenyaments de règim especial com els IFE (itineraris formatius específics), adaptats en durada i contingut a les característiques dels seus destinataris i de quatre anys de durada. Als IFE es calculen 2 professors quan haurien de ser com a mínim 2,6 més. Per què anticipen una piràmide d'abandonament del 50%?

• USTEC·STEs no està a favor de la Formació Professional Bàsica perquè, tal com preveu la LOMCE, segrega des de 3r ESO i, si es tenen més de 15 anys, des de segon.

• La Formació Professional ha estat sempre inclusiva i ha facilitat la inserció laboral. Tanmateix, no pot ser considerada només com a integradora en el cas de l'alumnat amb NEE, sinó que ha de ser potenciada pel Departament com un tipus de postobligatòria amb estudis molt especialitzats i d'un alt nivell de complexitat. Per a l'alumnat amb NEE hi ha d'haver una sortida professionalitzadora adaptada a cada cas, i en aquests moments aquesta oferta és molt insuficient.

USTEC·STEs aposta per un increment de la oferta de programes de formació i inserció laboral (PFI).

L'oferta actual és insuficient, d'un any de durada, amb certificats vinculats a qualificacions professionals de nivell 1, i no pas a titulacions, i amb una ràtio de 15 alumnes com a màxim.

• En què consisteixen els programes de segones oportunitats? La formació professionalitzadora, qui la farà, empreses, sindicats, patronal...? En quins centres es realitzarà?

• Pel que fa a les pràctiques en empreses, USTEC·STEs no creu que les petites empreses siguin les adequades per a la promoció, formació i inserció laboral, ja que aquest alumnat pot esdevenir mà d'obra gratuïta.

FORMACIÓ DE PERSONES ADULTES

• Els Centres de Formació de Persones Adultes i el seu alumnat han estat ignorats per aquest decret, tot i que els CFAs han estat sempre centres inclusius per excel·lència i necessiten els mateixos suports dels serveis educatius que l'ordinària.

PREVENCIÓ DE LA SALUT DELS I LES PROFESSIONALS DE L'ENSENYAMENT

El Decret no contempla en cap dels seus capítols la necessària prevenció dels riscos per a la salut dels seus treballadors i treballadores.

A més dels accidents laborals que ja es produeixen en els centres ordinaris, pot augmentar significativament el tipus d'accidents que es produeixen en les escoles d'Educació Especial: per agressions involuntàries, per haver d'efectuar contencions, etc. Tampoc no es contempla l'augment d'estrès generat per l'esgotament i per l'excessiva càrrega mental i psicològica derivada de l'increment d'alumnat amb NEE. No hi ha la necessària empatia per a tractar de pal·liar la solitud en què treballen els i les treballadores de l'ensenyament, ja que s'oblida tant la seva sensibilitat particular com les seves possibilitats físiques i emocionals; tampoc es tenen en compte les seves necessitats d'inclusió i d'adaptació. No se'ls facilita la possibilitat de minvar l'estrès i els seus efectes, provocats per les demandes emocionals i físiques de tot l'alumnat, especialment aquell amb NEE.

Per a treballar de manera saludable cal disposar d'hores per a coordinacions, per a reflexionar sobre tot l'alumnat, no només sobre el que és susceptible de NEE.

- Si per al treball en xarxa no es disposa del temps necessari, es converteix en una càrrega més, amb l'afegit de l'augment de burocràcia que hi porta associada.

- Cal disposar d'hores per a poder fer els PI (plans individualitzats) o els materials adequats amb el temps de reflexió necessari. S'han de fer col·laborativament, no pas aquella persona designada a dit per la direcció.

- Per a treballar de manera saludable s'ha de disposar del temps, dins de l'horari laboral, per a les reunions informals, les més productives, aquelles en què es poden comunicar les preocupacions i es traven complicitats per al treball compartit.

Per a treballar de manera saludable cal, també, abaixar dràsticament les ràtios i tenir els suports necessaris, des de la formació adequada fins a la possibilitat de consulta i/o de treball compartit amb els i les professionals adequats.

COORDINACIONS INTERDEPARTAMENTALS

- USTEC-STEs reclama que els convenis amb els diversos departaments de la Generalitat que participen en aquest Decret siguin coneguts per la comunitat educativa.

PERSONES, ENTITATS I ASSOCIACIONS QUE HI HAN COL·LABORAT

- Per a la confecció d'aquest Decret, el departament ha demanat la col·laboració de persones i entitats, entre les quals hi ha associacions de malalts, federacions, fundacions, etc., i ha efectuat consultes a altres institucions com els sindicats CCOO i UGT. En canvi, USTEC-STEs només ha pogut veure el document durant només dues hores, en el marc d'una Mesa Tècnica d'Educació Especial que tracta del personal laboral.

- USTEC-STEs no vol pensar que aquestes entitats vulguin entrar a l'escola pública per interessos professionals, econòmics, ideològics o de qualsevol altra mena.

VALORACIÓ

USTEC-STEs no entén la necessitat de treure aquest decret en aquest moment. Aparentment sembla un intent per ordenar totes les actuacions que les escoles ordinàries ja fan per atendre l'alumnat amb NEE. En realitat, però, no regula l'organització i gestió dels centres escolars per Memòria d'avaluació de l'impacte tal d'assumir amb totes les garanties la inclusió de l'alumnat amb NEE. De fet, aquest decret està ben ancorat en els decrets que despleguen la LEC en aspectes com l'autonomia de centres, les direccions i les plantilles.

Sota el concepte d'inclusió, desmantella els pocs centres d'educació especial que resten a la xarxa pública; els passa a CEPs i hi deixa només aquell reduït nombre d'alumnes que pel seu grau de discapacitat no podrà assistir a l'escola pública.

Obre la porta a l'entrada en els centres educatius a les entitats, associacions de malalts, fundacions i també a organitzacions empresarials i sindicals, perquè puguin intervenir-hi, des de l'assessorament, des de la formació, des dels suports educatius, des dels itineraris o dels cursos formatius professionalitzadors, des de les pràctiques laborals, etc, de manera que els centres públics corren el risc d'esdevenir els centres de treball de professionals aliens al Departament d'Ensenyament o que no formin part tampoc de les col·laboracions interdepartamentals.

En la darrera mesa de negociació del passat 23 de març, el Departament es va comprometre a fer el retorn de les preguntes d'USTEC-STEs per explicar quines de les nostres aportacions s'hi han incorporat. USTEC-STEs va demanar que, com que havíem formulat les preguntes i aportacions per escrit, esperàvem també la seva resposta per escrit.

En termes generals, USTEC-STEs va recordar que, en alguns casos, els números de la «Memòria d'avaluació de l'impacte» sobre els serveis educatius no es corresponien a la realitat.

Els recursos per a la inclusió són del tot insuficients arreu del territori. Els nois i noies corren el risc de sentir-se perduts amb desplaçaments massa complicats; hi ha el risc que abandonin i es quedin a casa.

El Departament espera un canvi de mentalitat, però aquest no es pot introduir per decret sinó amb mitjans, des de la formació inicial universitària, fins als suports reals als i les treballadores.

El decret no contempla la realitat dels centres, ja sobrecarregada d'alumnat amb problemàtiques molt diverses. Més aviat sembla elaborat per persones que desconeixen o estan molt lluny d'aquesta realitat, perquè no resol les seves necessitats amb els recursos humans i materials i necessaris per atendre a cadascú en les seves necessitats.

L'educació inclusiva no ha de passar necessàriament pel model d'aquest decret. La mateixa paraula *inclusió* genera el seu antònim, *exclusió*. En aquest paradigma estan atrapats l'alumnat objecte d'aquest decret, que oblida que tots som diferents. Una escola amb tots els recursos suficients no necessitaria l'adjectiu d'inclusiva.

L'objectiu final hauria de ser oferir la millor atenció educativa a cada persona allà on millor pugui estar, ja sigui l'escola pública ordinària, ja sigui l'especial.